

Anna Boguszeńska | Ewa Gruda

POLSKA SZKOŁA ILUSTRACJI
PÓLSKI MYNSKREYTINGARSKÓLINN

Wystawa polskiej ilustracji w książkach dla dzieci powstała w ramach działalności Ambasady RP w Reykjavíku. Założeniem projektu jest popularyzacja rodzimej kultury wśród dzieci i młodzieży z polskich rodzin zamieszkałych w Islandii. Jego celem jest również zaprezentowanie miejscowemu środowisku związanemu ze szkolnictwem i czytelnictwem bogatych polskich tradycji w dziedzinie edukacji oraz w dziedzinie literatury dla dzieci i powiązanej z nią sztuki ilustracji. Tradycje te sięgają XVIII wieku, jednak szczególnie ich rozwój nastąpił w ubiegłym stuleciu, po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w roku 1918. Już w okresie międzywojennym powołano do życia instytucje, które od lat służą rozwojowi wrażliwości estetycznej młodych pokoleń, takie jak Wydawnictwo Nasza Księgarnia, powstałe w roku 1921, czy Muzeum Książki Dziecięcej, będące od roku 1938 działem specjalnym i czytelnią naukową cieszącą się ponadstuletnią tradycją Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego, która udzieliła naszej inicjatywie patronatu honorowego. Warszawskim Muzeum Książki Dziecięcej kierowała przez szereg lat Ewa Gruda, koordynatorka naszego projektu.

Obecna wystawa, nosząca tytuł *Sto lat polskiej ilustracji w książkach dla dzieci: świat w obrazach*, jest dostępna on-line w formie prezentacji przygotowanej przez dr Martynę Groth. Wystawie towarzyszy film, w którym znana polska ilustratorka Marianna Oklejak prowadzi warsztaty *Jak powstaje ilustracja*. Prezentacja i film mają w zamierzeniu służyć dzieciom i pedagogom ze wszystkich ośrodków nauczania w Islandii języka polskiego jako ojczystego, jak również bibliotekarzom i czytelnikom bibliotek z oddziałami książki polskiej. Dopełnieniem powyższych działań jest niniejsza publikacja, przybliżająca czytelnikom zamieszkałym w Islandii fenomen polskiej szkoły ilustracji.

Pragniemy wyrazić wdzięczność Artystom za udostępnienie prac, Pani Ewie Grudzie za prowadzenie projektu i opracowanie merytoryczne folderu oraz Pani Ewie Jakubowskiej-Gordon za jego projekt graficzny; Paniom Annie Boguszewskiej, Martynie Groth, Mariannie Oklejak – za cenną współpracę oraz Panu Jarosławowi Dudziakowi za tekst w języku islandzkim zamieszczony w publikacji. Specjalne podziękowania kierujemy na ręce Pana Michała Strąka, Dyrektora Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego za objęcie naszego przedsięwzięcia honorowym patronatem.

Sýning á pólskum myndskreytingum í barnabókum var sett á stofn en hún er liður í starfsemi Sendiráðs Lýðveldisins Póllands í Reykjavík. Tilgangur með henni er að kynna ríkar pólskar hefðir á sviði menntamála og barnabókmennta auk tengdrar þeim myndskreytingarlistar. Hefðir þessar eiga rætur sínar að rekja til 18. aldar, en þær mótuðust þó þeim mun meir á síðustu öld eða eftir að Pólland endurheimti sjálfstæði sitt árið 1918. Strax á millistríðstímabilinu var stofnunum komið á fót sem hafa um árabil stuðlað að því að þróa hjá yngri kynslóðum fegurðarskyn. Hér er til að mynda um að ræða forlagið Wydawnictwo Nasza Księgarnia, sem var stofnað árið 1921, eða Muzeum Książki Dziecięcej, sem hefur síðan 1938 starfað sem sérdeild og lestrarstofa fyrir fræðirit innan Almenningsbókasafns höfuðborgarinnar Varsjár – Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy, aðalbókasafnsins í Masovia-umdæmi – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego. Framtak okkar hefur verið undir verndarvæng fyrrnefnds bókasafns sem hefur notið rúmlega hundrað ára hefðar. Stöðu deildarstjóra í Muzeum Książki Dziecięcej í Varsjá gegndi í fjölda ára Ewa Gruda en hún er verkefnisstjóri sem hefur með höndum verkefni okkar.

Núverandi sýning ber yfirskriftina *Pólskar myndskreytingar í barnabókum í hundrað ár: heimurinn í myndum* og er hún aðgengileg á netinu í formi kynningar sem unnin var af dr. Martynu Groth. Sýningunni fylgir kvikmynd þar sem hinn frægi pólski myndskreytir Marianna Oklejak kennir á verknám-skeiðinu *Hvernig verður myndskreyting til*.

Kynningunni og kvikmyndinni er ætlað að vera til stuðnings börnum og kennurum í öllum fræðslumiðstöðvum á Íslandi sem standa fyrir pólskukennslu sem móðurmálskennslu, sem og bókavörðum og lesendum er njóta þjónumstu bókasafna sem bjóða upp á pólska deild.

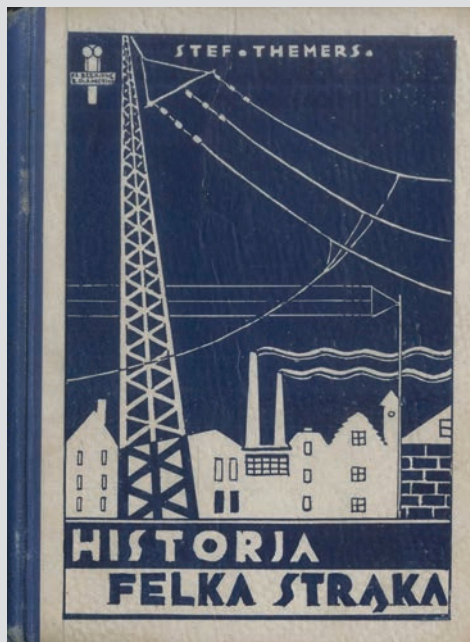
Rit þetta er hér komið til að fullkomna ofangreint framtak og það hefur það að markmiði að kynna fyrir lesendum það fyrirbæri sem nefnist pólski myndskreytingarskólinn.

Okkur langar að koma á framfæri þakklæti til allra listamanna fyrir að hafa deild með okkur verkum sínum: Ewu Gruda fyrir verkefnisstjórn og efnislega úrvinnslu við bæklingagerð og Ewu Jakubowska-Gordon fyrir grafíska hönnun; Önnu Boguszewska, Martynu Groth og Mariönnu Oklejak fyrir dýrmætt samstarf og Jarosław Dudziak fyrir textann á íslensku sem birtur er í ritinu. Sérstakar þakkir fær Michał Strąk, forstöðumaður Almenningsbókasafns höfuðborgarinnar Varsjár – aðalbókasafnsins í Masovia-umdæmi, Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy – Biblioteka Główna Województwa Mazowieckiego, fyrir að hafa tekið framtak okkar undir sinn verndarvæng.

1929

Stanisław Bobiński
Kopciuszek
 Janiny Porazińskiej,
 Warszawa

1930

Franciszka Themerson
Historia Felka Strąka
 Stefana Themersona,
 Warszawa

W połowie XX wieku, po zakończeniu II wojny światowej, nastąpił w Polsce prawie jednoczesny rozkwit dwóch głównych kierunków grafiki użytkowej: plakatu i ilustracji książkowej. Plakat jako pierwszy zdobył międzynarodową sławę, lecz rozwijająca się równolegle grafika ilustracyjna książki w bardzo krótkim czasie zaczęła święcić podobne triumfy; nurt ten zyskał zaszczytne miano polskiej szkoły ilustracji.

W pierwszym okresie powojennym sztuka książki i ilustracji czerpała bezpośrednio z doświadczeń formalnych okresu międzywojennego, jakby na potwierdzenie słów profesora Janusza Dunina, że do 1939 roku „pojawiły się praktycznie wszystkie znane później formy książki dziecięcej”¹. Zainteresowaniu grafiką nie tylko obrazującą, lecz także interpretującą treści literackie towarzyszyło eksperymentowanie w wielu obszarach: barwy, linii, kompozycji, uproszczeń i deformacji.

Do pracy twórczej wrócili artyści przedwojenni: Zofia Fijałkowska, Leonia Janecka, Michał Bylina, Bohdan Bocianowski, Tadeusz Gronowski, Mieczysław Kościelniak, Gwidon Miklaszewski, Mieczysław Piotrowski,

¹ J. Dunin, *Książeczki dla grzecznych i niegrzecznych dzieci*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1991, s. 26.

1932

Franciszka Themerson

Poczta
Stefana Themersona,
Warszawa

1935

Wiktor Z. Langner

Za Kasynym płotem
[fragment *O Janku Wędrowniczku*]
Marii Konopnickiej,
Warszawa

Um miðja 20. öld, eftir seinni heimsstyrjöldina, tóku að blómgast nánast samtímis tvær aðalstefnur í hagnýtri grafík: veggspjöld og myndskreytingar. Veggspjöld voru fyrst til að hafa hlotið frægð á heimsvísu en hin grafíkin, myndskreytingar, sem var í þróun á sama tíma, tók fljótlega að fagna svipuðum stórsigum; þessi stefna hlaut það heiðursheiti „pólski myndskreytingarskólinn“.

Fyrr á eftirstriðstímabilinu sótti myndskreytingarlist beint í formlegar upplifanir af millistriðstímabilinu, eins og til staðfestingar orðum Janusz Dunin en hann sagði að fram að 1939 „[hefðu] nánast allar tegundir barnabóka skotið upp kollinum sem þekktust svo seinna“¹. Þessum áhuga á grafík, ekki einungis á hinni myndrænu heldur á hinni túlkandi með það hlutverk að túlka bókmenntaefni, fylgdu tilraunir á litar-, línu-, samsetningar-, einföldunar- og aflögunarsviði.

Til listastarfa snéru aftur listamenn frá fyrirstriðsárum: Zofia Fijałkowska, Leonia Janecka, Michał Bylina, Bohdan Bocianowski, Tadeusz Gronowski, Mieczysław Kościelniak, Gwidon Miklaszewski, Mieczysław Piotrowski, Zbi-

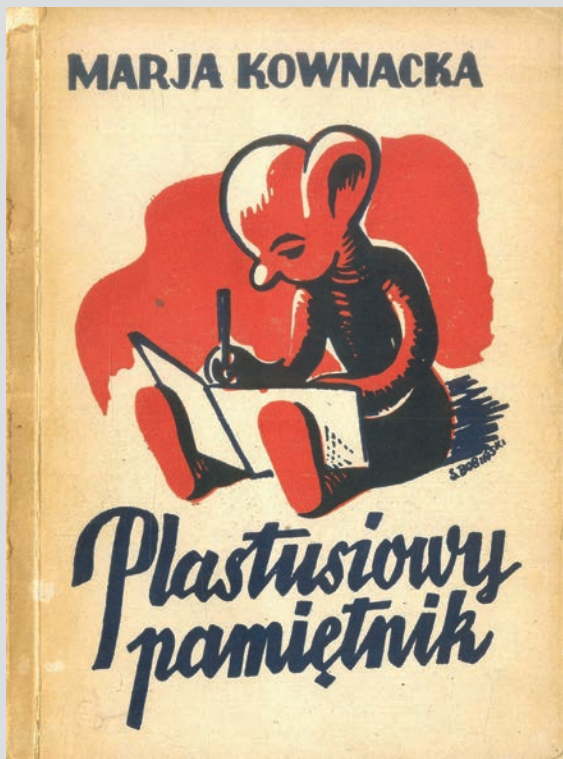
¹ J. Dunin, *Książeczki dla grzecznych i niegrzecznych dzieci* (isl. *Smábækur fyrir þæga og óþekka krakka*), Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1991, bls. 26.

1935

Jan Marcin Szancer
Kopciuszek [książka autorska],
Warszawa

Zbigniew Piotrowski, Jan Marcin Szancer, Konstancy Maria Sopoćko, Henryk Tomaszewski, Antoni Uniechowski, Marian Walentyłowicz, Ignacy Witz i inni. Początkowo swobodnie rozwijające się rozwiązania formalne szybko poddane zostały unifikacji stylistycznej zgodnie z założeniami realizmu socjalistycznego. Zaczęły dominować przedstawienia realistyczne, dodatkowo uproszczone w formie, a jakość kolorystyczna ilustracji warunkowana była nader skromnymi możliwościami przemysłu poligraficznego. W tym czasie rynek polskiej książki dziecięcej znacząco zasilany był tłumaczeniami książki radzieckiej w aranżacji graficznej zarówno obcych, jak i rodzimych ilustratorów. Wiele wydawnictw kierowanych do dzieci nie miało w ogóle ilustracji, a kształt edytorski nawet tych ilustrowanych pozostawiał wiele do życzenia. Na ich tle uwagę przyciągały książki, w których wykorzystywano ilustracje przedwojenne, nie tylko polskie. W roku 1946 wydano na przykład popularną lekturę *Na jagody* z wcześniejszą oprawą graficzną szwedzkiej ilustratorki Elsy Beskow, autorki książki obrazkowej *Puttes äventyr i blåbärsskogen* (*Przygody Puttego w jagodowym lesie*). Utwór Elsy Beskow, będący pierwowzorem bajki *Na jagody*, był pisany prozą, w odróżnieniu od wierszowanej polskiej wersji pióra Marii Konopnickiej.

1946

Stanisław Bobiński

Plastusiowy pamiętnik

Marii Kownackiej,

Warszawa

gniew Piotrowski, Jan Marcin Szancer, Konstancy Maria Sopoćko, Henryk Tomaszewski, Antoni Uniechowski, Marian Walentynowicz, Ignacy Witz og fleiri. Þessar formlegu lausnir, sem voru upphaflega í frjálslægri þróun, urðu fljótlega háðar stílfraeðilegri sameiningu í takt við forsendur sósíalíks raunsæis. Þá tóku að ráða raunsæjar framsetningar, einfaldaðar þar að auki að formi, og litgæði myndskreytingarinnar voru háð skilyrðum vegna hóflegra tækifæra í prentiðnaði. Á þeim tíma var hinn pólski barnabókamarkaður verulega styrktur með þýddum sovéskum bókum með myndrænni framsetningu bæði útlendra og inlendra myndskreyta. Margar barnaútgáfur innihéldu engar myndskreytingar en jafnvel ritstjórn þeirra sem innihéldu myndskreytingar var langt fyrir neðan væntingar. Það sem vakti athygli í samanburði við þær voru bækur sem notfærðu sér myndskreytingar frá fyrirstríðsárum, en þó ekki einungis pólskar. Árið 1946 kom til að mynda út hin vinsæla bók *Na jagody* (ísl. *Í berjamó*) með fyrri umbroti eftir hinn sænska myndskreyti Elsu Beskow, höfunda myndabókarinnar *Puttes äventyr i blåbärsskogen* (pól. *Przygody Puttego w jagodowym lesie*; ísl. *Ævintýri Putta í bláberjaskóginum*). Verk Elsu Beskow, sem var frumgerð ævintýrisins *Ævintýri Putta í bláberjaskóginum*, var samið á óbundnu máli, ólíkt hinni pólsku útgáfu á bundnu máli eftir Mariu Konopnicka.

1947

Ignacy Witz
Słoń Trąbalski
Juliana Tuwima,
Warszawa

Warto zaznaczyć, że mimo obowiązujących reguł socrealistycznego stylu i niedostatków powojennej poligrafii, już na przełomie lat czterdziestych i pięćdziesiątych zaczęły się pojawiać edycje realizowane z dużą starannością: w twardej płóciennej oprawie, z materiałem ilustracyjnym w bogatej gamie kolorystycznej, z oryginalnymi rozwiązaniami kompozycyjnymi. Do takich należą książki ilustrowane przez J. M. Szancera, jak *Księga papugi* W. Markowskiej i A. Miłskiej czy *Baśnie* H. Ch. Andersena, oraz przez Olgę Siemaszko: np. *Baśnie polskie* H. Januszewskiej czy *Wiersze dla dzieci* J. Tuwima, które – podobnie jak wspomniane *Baśnie* Andersena – od lat niezmiennie budzą zachwyty czytelników.

Rok 1956 przyniósł w Polsce oczekiwaną zmianę również w polityce oświatowo-kulturalnej. Od tego czasu daje się zaobserwować bujny rozkwit polskiej sztuki ilustracji. Bardzo dużą rolę w doskonaleniu formy książki odgrywało w tym czasie Wydawnictwo Nasza Księgarnia, działające od roku 1921. Korzystając z doświadczeń przedwojennych, wokół naczelnej redakcji artystycznej zgromadzono grupę wybitnych artystów. Polska grafika książkowa tego okresu stała się odrębną dziedziną sztuki użytkowej, której osiągnięcia odznaczają się wysoką wartością artystyczną. W latach

1955

Janusz Grabiński
Franek
Marii Konopnickiej,
Warszawa

1955

Jan Marcin Szancer
Baśnie
H. Ch. Andersen,
Warszawa

Vert er að hafa í huga að þrátt fyrir reglur sósíalíks raunsaísstíls og annmarka í prentiðnaði á eftirstríðsárum fóru að koma út á áratugamótum fimmta og sjötta áratugarins bækur er prentaðar voru af mikilli alúð – í hörðu taubandi, með myndskreytingarefni í fjölmörgum litum og með frumlegum lausnum á framsetningu. Þar á meðal eru bækur er myndskreyttar voru af J. M. Szancer, svo sem *Księga papugi* (ísl. *Bók páfagauksins*) eftir W. Markowska og A. Miłska eða *Baśnie* (ísl. *Ævintýri*) eftir H. Ch. Andersen, og myndskreyttar bækur af Olgu Siemaszko, t.d. *Baśnie polskie* (ísl. *Pólsk ævintýri*) eftir H. Januszewska eða *Wiersze dla dzieci* (ísl. *Vísur fyrir börn*) eftir J. Tuwim, sem, líkt og fyrrnefnd *Ævintýri* eftir Andersen, hafa sífellt veitt lesendum yndisauka.

Árið 1956 varð í Póllandi hin væntanlega breyting, einnig í mennta- og menningarstefnunni. Síðan þá hefur pólski myndskreytingarskólinn augljóslega blómstrað. Forlagið Nasza Księgarnia, sem hafði þá starfað síðan frá 1921, gegndi á þeim tíma mjög mikilvægu hlutverki í að bæta form bókarinnar. Með því að nýta sér reynsluna frá fyrirstríðstímabilinu var hópi framúrskarandi listamanna safnað saman um myndritstjórnarráð. Pólsk myndskreytingarlist þessa tímabils varð að aðskildu sviði hagnýtrar listar en afrek hennar einkennast af miklu listrænu gjaldi. Á sjötta áratugnum tók Zbigniew Rychlicki við af Michał

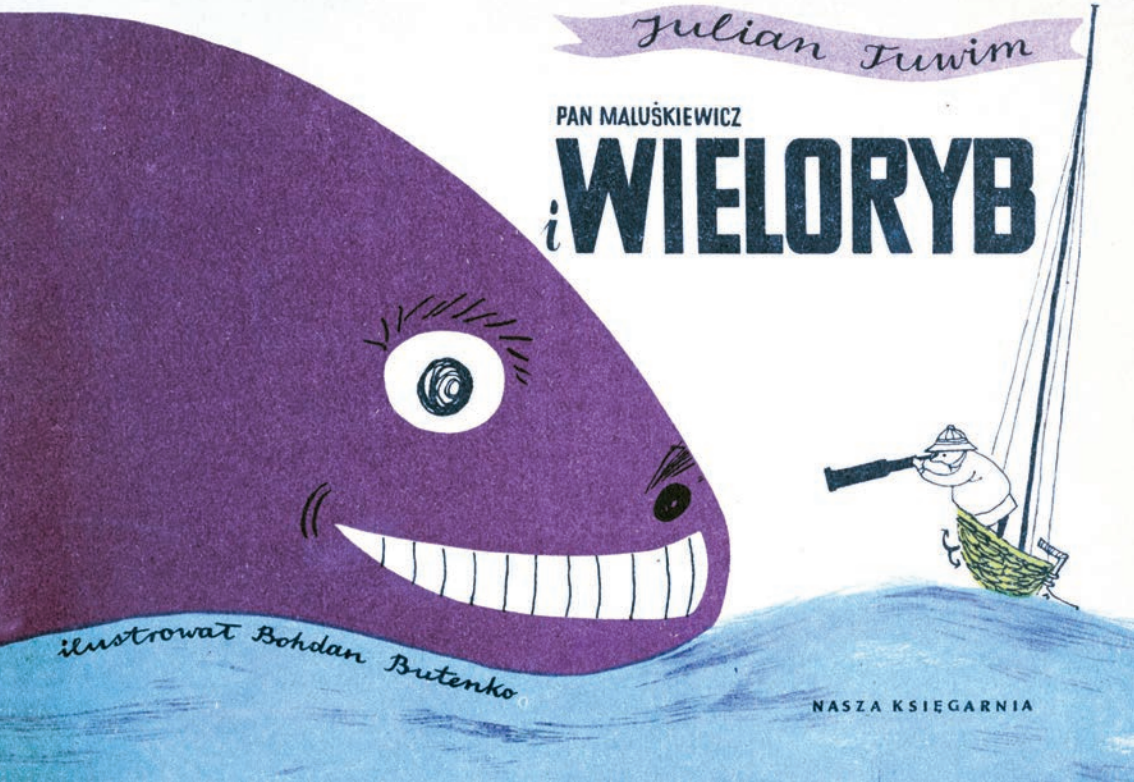
◆
1956

Bohdan Butenko

Pan Maluśkiewicz i wieloryb
Juliana Tuwima,
Warszawa

pięćdziesiątych następcą Michała Byliny na naczelnym stanowisku redakcji artystycznej Naszej Księgarni został Zbigniew Rychlicki. Funkcję tę piastował do swojej śmierci w 1989 roku. Jego praca w dużej mierze przyczyniła się do sukcesów artystów związanych z wydawnictwem. Z Naszą Księgarnią współpracowali na stanowiskach redaktorów artystyczno-graficznych tacy ilustratorzy i ilustratorki, jak Zdzisław Witwicki (przez ponad trzydzieści lat), Bohdan Butenko, Krystyna Michałowska, Teresa Wilbik, Krystyna Witkowska, Mateusz Gawryś. Od redaktora artystyczno-graficznego i rady artystycznej zależała koncepcja graficzna wydawanych książek: format, wybór czcionki, liczba ilustracji i ich związek z tekstem literackim. Kilkumiesięczna praca nad formą książki była więc wypadkową zaangażowania ilustratora i redaktora artystyczno-graficznego.

Szerokie zainteresowanie książką ilustrowaną spowodowane było w dużym stopniu ówczesną sytuacją w kraju. Znaczenie miał rosnący popyt na książkę, wspierany rządowym programem upowszechniania oświaty. Dla wielu artystów działalność ilustratorska dla dzieci stanowiła poza tym bezpieczny teren twórczości, gdzie wymogi realizmu socjalistycznego można było łagodzić, a nawet omijać. Mury warszawskiej Akademii Sztuk

Bylina sem formaður myndritstjórnarráðs í forlaginu Nasza Księgarnia. Hann gegndi þessu starfi til dauðadags eða fram að 1989. Störf hans stuðluðu að miklu leyti að velgengni listamanna er tengdust forlaginu. Samstarf við Nasza Księgarnia í myndritstjórnastöðu áttu myndskreytar svo sem Zdzisław Witwicki (í liðlega þrjátíu ár), Bohdan Butenko, Krystyna Michałowska, Teresa Wilbik, Krystyna Witkowska og Mateusz Gawryś. Myndritstjórinn og myndritstjórnarráðið höfðu með höndum grafískar hugmyndir að útgefnum bókum: snið, leturval, fjöldi myndskreytinga og tengsl þeirra við bókmenntatextann. Nokkur mánaða vinna að formi bókarinnar var þá útkoma aðkomu myndskreytisins og myndritstjórans.

Mikill áhugi á myndskreyttum bókum stafaði að miklu leyti af þárikjandi aðstæðum í landinu. Miklu máli skipti vaxandi eftirspurn eftir bókum sem studd var með menntamálakynningarstefnu ríkisstjórnarinnar. Mörgum listamönnum var starf sitt við myndskreytingu barnabóka einnig öruggt listasvið þar sem hægt var að draga úr eða jafnvel forðast kröfur sósíalíks raunsæis. Á sjötta áratugnum útskrifaðist frá Listaháskóla Varsjár kynslóð fjölmargra virkra listamanna sem mótuðu í myndskreytingarlistinni hina nýju listræna mynd. Milli forlaganna og listaháskólans var á þeim tíma að styrkjast

1956

**Bożena Truchanowska
Wiesław Majchrzak**

Baśnie
J. i W. Grimmów,
Warszawa

1956

**Bożena Truchanowska
Wiesław Majchrzak**

Baśnie
J. i W. Grimmów,
Warszawa

Pięknych opuściło w latach 50. liczne i bardzo aktywne pokolenie twórców, którzy nadali polskiej grafice książkowej nowy kształt artystyczny. Między wydawnictwami i uczelnią utrwałała się w tym czasie współpraca zapewniająca stały dopływ utalentowanych grafików. Na wyjątkowej wystawie z 1973 roku, zorganizowanej jako hołd dla J. M. Szancera, pokazano ilustracje jego uczniów, współautorów sukcesów książki dziecięcej, takich jak: Bohdan Butenko, Janusz Grabiański, Teresa Wilbik, Danuta Imielska-Gebethner czy Andrzej Heidrich.

Równoległą grupę twórców nowej grafiki książki stanowili uznani plakacisci: Roman Cieśliewicz, Jan Lenica, Henryk Tomaszewski, Janusz Stanny, Jerzy Jaworowski, Jan Młodożeniec, Mateusz Gawryś, Tadeusz Gronowski, Józef Mroszczak, Tadeusz Trepkowski, Wojciech Zamecznik. Twórczość w dziedzinie ilustracji podejmowali też: Maria Hiszpańska-Neumann, Olga Siemaszko, Eugenia Różańska, Ludwik Maciąg, Juliusz Makowski, Gustaw Majewski, Mieczysław Majewski, Jan Samuel Miklaszewski, Jerzy Srokowski, Zbigniew Rychlicki, Stanisław Rozwadowski i inni. Wielu z nich miało znaczący udział we wprowadzeniu polskiej ilustracji na rynek międzynarodowy.

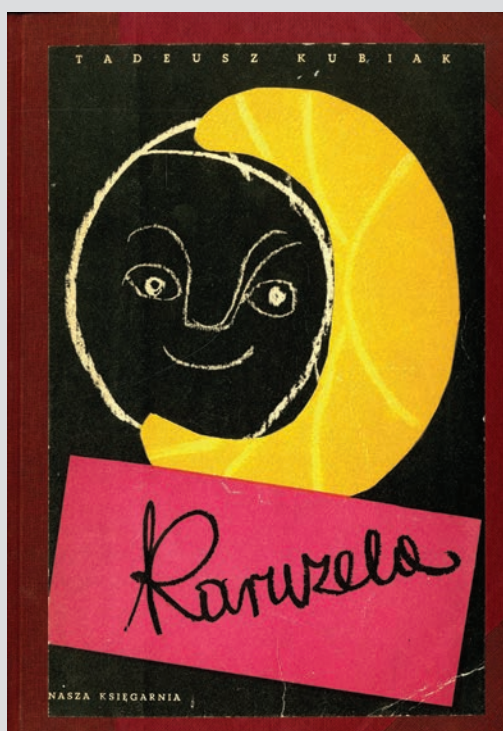
1956

Henryk Tomaszewski

Pierwszy i kilka innych wierszy

L. J. Kerna,

Warszawa

1957

Adam Kilian

Karuzela

Tadeusza Kubiaka,

Warszawa

samstarf er tryggð stöðugt framboð af hæfileikaríkum listamönnum. Á einstakri sýningu árið 1973, er sett var upp honum J. M. Szancer til heiðurs, voru sýndar myndskreytingar eftir lærisveina hans, meðhöfunda að barnabókum, sem nutu mikillar velgengni, svo sem Bohdan Butenko, Janusz Grabiński, Teresa Wilbik, Danuta Imielska-Gebethner eða Andrzej Heidrich.

Svipaður hópur listamanna í hinni nýju myndskreytingarlist samanstóð af viðurkenndum veggspjaldalistamönnum: Roman Cieślewicz, Jan Lenica, Henryk Tomaszewski, Janusz Stanny, Jerzy Jaworowski, Jan Młodożeniec, Mateusz Gawryś, Tadeusz Gronowski, Józef Mrozczak, Tadeusz Trepkowski og Wojciech Zamecznik. Aðrir myndskreytar sem skiluðu einnig listaverkum sínum á sviði myndskreytingarinnar eru: Maria Hiszpańska-Neumann, Olga Siemaszko, Eugenia Różańska, Ludwik Maciąg, Juliusz Makowski, Gustaw Majewski, Mieczysław Majewski, Jan Samuel Miklaszewski, Jerzy Srokowski, Zbigniew Rychlicki, Stanisław Rozwadowski og fleiri. Margir þeirra áttu stóran þátt í að kynna pólska myndskreytingarlist á heimsmarkaðnum.

Fyrstu pólsku bækurnar eftir heimsstyrjöldina, bæði innlendar og erlendar, báru fyrst góðan árangur um áratugamót sextugs og sjötugs áratugarins. Í Póllandi voru innlendar myndskreytingar vel þegnar af dómnefnd keppnin-

1958

Janusz Grabiński
Rudzia
Jadwigi Wernerowej,
Warszawa

1958

Janusz Grabiński
Królowa Margot
Aleksandra Dumasa,
Warszawa

Pierwsze powojenne sukcesy polskiej książki, krajowe i zagraniczne, nadeszły na przełomie lat 50. i 60. W Polsce rodzime ilustracje spotkały się z uznaniem jurorów najważniejszego w tym czasie konkursu, organizowanego (od roku 1957 do tej pory) przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książek, powołane do życia w tym samym roku co Nasza Księgarnia. Konkurs na Najlepiej Wydaną Książkę PTWK (obecnie: Najpiękniejsze Książki Roku) cieszy się wciąż bardzo dobrą opinią środowiska wydawców i grafików. Do jego laureatów, także na początku lat 60., należą wybitni artyści sztuki książki: Zdzisław Witwicki (za *Muchomory* J. I. Sztudyngera, 1961), Bohdan Butenko (za książkę *Cyryl, gdzie jesteś?* W. Woroszyńskiego, 1962) czy Bożena Truchanowska i Wiesław Majchrzak (za *Zamek siedmiu dębów* J. A. Zaremby, 1963).

O tym, że polska książka dla młodych pokonała barierę granic państwowych, świadczą liczne międzynarodowe prezentacje uwieńczone sukcesami. Już w 1959 roku podczas Międzynarodowej Wystawy Książki w Lipsku (Leipzig International Book Art Exhibition) wielki sukces wyznańczyły polskiej sztuce medale: złoty dla Olgi Siemaszko za książkę *Kalif bocian i inne baśnie* W. Hauffa i dla Józefa Wilkonia za *Gołębie warszawskie*

1958

Adam Kilian

Kłopoty Kacperka góreckiego skrzata
Zofii Kossak,
Warszawa

nar, sem var aðalkeppni á þeim tíma, er haldin var (síðan árið 1957 og fram til þessa) á vegum Polskie Towarzystwo Wydawców Książek (ísl. Samtök bókaútgefenda í Póllandi), sem stofnuð voru sama árið og Nasza Księgarnia (ísl. Bókabúðin okkar). Keppni um bestu bókaútgáfu á vegum PTWK (nú: Keppni um fallegustu bækur ársins) nýtur enn mjög góðs álits meðal útgefenda og myndskreyta. Til þeirra verðlaunahafa, einnig í upphafi sjöunda áratugarins, teljast framúrskarandi rithöfundar: Zdzisław Witwicki (fyrir bókina *Muchomorzy* [ísl. *Berserkjasveppir*] eftir J. I. Sztudynger, 1961), Bohdan Butenko (fyrir bókina *Cyryl, gdzie jesteś?* [ísl. *Cyryl, hvar ertu?*] eftir W. Woroszyński, 1962) eða Bożena Truchanowska og Wiesław Majchrzak (fyrir bókina *Zamek siedmiu dębów* [ísl. *Kastali eikanna sjö*]) eftir J. A. Zaremba, 1963).

Sú staðreynd að pólskar bækur fyrir unga lesendur komust yfir landamærin er til marks um farsæld þeirra á fjölda alþjóðlegra kynninga. Strax árið 1959 náði hinn pólska myndskreytingarlist frábærum árangri á alþjóðlegu bókasýningunni í Leipzig (Leipzig International Book Art Exhibition) sem skilaði eftirtöldum myndskreytum verðlaunapeningum: gullverðlaunum fyrir Olgu Siemaszko fyrir bókina *Kalif bocian i inne baśnie* (ísl. *Storkurinn Kalif og aðrar ævintýrasögur*) eftir W. Hauff og fyrir Józef Wilkoń fyrir *Gołębie war-*

1958

Olga Siemaszko
Kalif bocian i inne baśnie
 Wilhelma Hauffa,
 Warszawa

1958

Bohdan Butenko
Tere-fere
 Wandy Chotomskiej,
 Warszawa

K. I. Gałczyńskiego. Srebrne medale otrzymali Bożena Truchanowska i Wiesław Majchrzak, Mieczysław Piotrowski, Jerzy Srokowski, Jan M. Szancer, zaś brązowe Janusz Grabiński i Bogdan Zieleniec – czołówka polskich ilustratorów. Podczas kolejnych targów IBA, w latach 60. i 70., polska ilustracja nadal odnosiła sukcesy. Medale i wyróżnienia regularnie otrzymywali, poza wymienionymi, także Bohdan Butenko, Antoni Boratyński, Teresa Wilbik, Janusz Stanny, Elżbieta i Marian Murawscy, Zbigniew Rychlicki, Andrzej Strumiłło, Zdzisław Witwicki i wielu innych.

Lata 60. i 70. to prawdziwy deszcz nagród o znaczeniu światowym. Polscy graficy przywożą trofea nie tylko z targów w Lipsku, lecz także z Mediolanu, Frankfurtu nad Menem, Padwy, Moskwy, Bolonii, Paryża, Bratysławy. Wszędzie tam, gdzie targom książki towarzyszą konkursy grafiki książkowej, polskie ilustrowane książki dla młodych zyskują uznanie i światowy rozgłos. Umacnia się polska szkoła ilustracji, tworzona przez takich artystów, jak Antoni Boratyński, Bohdan Butenko, Michał Bylina, Hanna Czajkowska, Andrzej Dudziński, Stasys Eidrigėvičius, Maria Ekier, Jerzy Flisak, Elżbieta Gaudasińska, Barbara Gawdzik-Brzozowska, Andrzej Heidrich, Maria Hiszpańska-Neumann, Danuta Imielska-Gebethner, Janusz Grabiński, Jerzy

1959

Adam Kilian

Kwiatki świętego Franciszka,
Warszawa

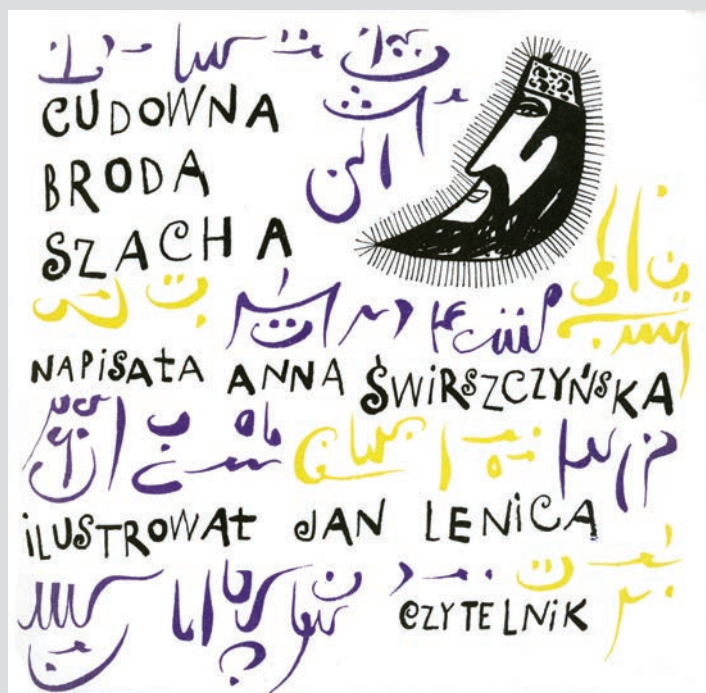
1959

Jan Lenica

Klechy sezamowe
Bolesława Leśmiana,
Warszawa
© Adagp, Paris, 2020

szawskie (isl. *Varsjárdúfur*) eftir K. I. Gałczyński. Silfurverðlaun hlutu Bożena Truchanowska og Wiesław Majchrzak, Mieczysław Piotrowski, Jerzy Srokowski, Jan M. Szancer, en bronsverðlaun voru veitt Janusz Grabiański og Bogdan Zieleniec. Um er að ræða leiðandi pólska myndskreyta. Á næstu bókasýningum á vegum IBA, á sjöunda og áttunda áratugnum, hélt hinn pólska myndskreytingarlist áfram að ganga farsældarveg. Auk fyrrnefndra hlutu einnig verðlaunapeninga og heiðursviðurkenningu reglulega Bohdan Butenko, Antoni Boratyński, Teresa Wilbik, Janusz Stanny, Elżbieta og Marian Murawscy, Zbigniew Rychlicki, Andrzej Strumiłło, Zdzisław Witwicki og margir aðrir.

Á sjöunda og áttunda áratugnum rignir sannarlega verðlaunum á heimsvísu. Pólskir myndskreytar koma með verðlaun ekki einungis frá bókasýningum í Leipzig heldur frá Milánó, Frankfurt am Main, Padúa, Moskvu, Bologna, París, Bratislava. Hvar sem bókasýningum fylgja myndskreytingarkeppnir fá pólskar myndskreyttar bækur fyrir unga lesendur viðurkenningu og heimsfrægð. Staða pólska myndskreytingarskólans styrkist og fær á sig mynd þökk sé listamönnum svo sem Antoni Boratyński, Bohdan Butenko, Michał Bylina, Hönnu Czajkowska, Andrzej Dudziński, Stasys Eidrigevičius, Mariu Ekier, Jerzy Flisak, Elżbietu Gaudasińska, Barböru Gawdzik-Brzozowska,

1959

Jan Lenica

Cudowna broda szacha
Anny Świrszczyńskiej,
Warszawa
© Adagp, Paris, 2020

Jaworowski, Adam Kilian, Danuta Konwicka, Hanna Krajnik, Janina Krzemieńska, Maria Mackiewicz, Wiesław Majchrzak, Krystyna Michałowska, Jan Młodożeniec, Elżbieta i Marian Murawscy, Mieczysław Piotrowski, Mirosław Pokora, Gabriel Rechowicz, Zbigniew Rychlicki, Olga Siemaszko, Jerzy Srokowski, Janusz Stanny, Andrzej Strumiłło, Henryk Tomaszewski, Bożena Truchanowska, Maria Uszacka, Teresa Wilbik, Józef Wilkoń, Krystyna Witkowska, Zdzisław Witwicki, Bohdan Wróblewski, Bogdan Zieleniec, Halina Zakrzewska-Zalewska, Stanisław i Wojciech Zamecznikowie.

Cechą polskiej szkoły ilustracji, wielokrotnie podkreślaną przez krytyków i badaczy, jest różnorodność i indywidualność wypowiedzi ilustratorskich. Jednak, mimo różnic w stylu artystycznym między poszczególnymi twórcami, można też śmiało mówić o mocno zarysowujących się cechach wspólnych. Na pewno należą do nich nawiązywanie do stylistyki sztuki ludowej oraz do twórczości dziecięcej, obfitość humoru, obecność groteski i wykorzystywanie polskich tradycji kolorystycznych, a także nastrojowość i liryzm przedstawień. Inne wartości stanowią: swoboda w kształtowaniu układów typograficznych, architektoniczne ujmowanie całości książki oraz zwiąże, syntetyczne ujęcia tematu. Niewątpliwym walorem tego nurtu były

1959

Stanisław Zamecznik

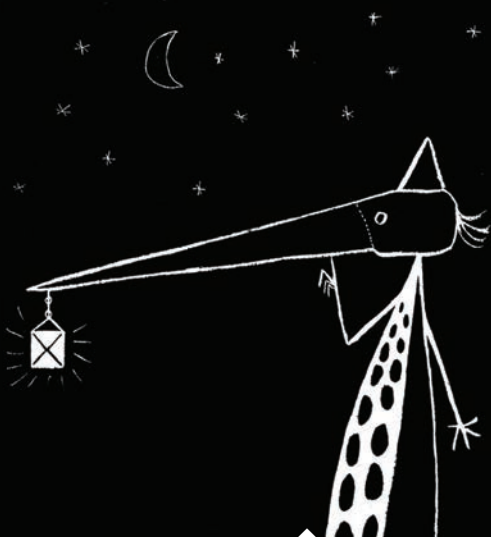
Tańczowała igła z nitką

Jana Brzechwy,

Warszawa

Andrzej Heidrich, Mariu Hiszpańska-Neumann, Danutu Imielska-Gebethner, Janusz Grabiański, Jerzy Jaworowski, Adam Kilian, Danutu Konwicka, Hönnu Krajnik, Janinu Krzemińska, Mariu Mackiewicz, Wiesław Majchrzak, Krystynu Michałowska, Jan Młodożeniec, Elżbietu og Marian Murawscy, Mieczysław Piotrowski, Mirosław Pokora, Gabriel Rechowicz, Zbigniew Rychlicki, Olgu Siemaszko, Jerzy Srokowski, Janusz Stanny, Andrzej Strumiłło, Henryk Tomaszewski, Bożenu Truchanowska, Mariu Uszacka, Teresu Wilbik, Józef Wilkoń, Krystynu Witkowska, Zdzisław Witwicki, Bohdan Wróblewski, Bogdan Zieleńiec, Halinu Zakrzewska-Zalewska, Stanisław og Wojciech Zamecznikowie.

Það sem einkennir pólska myndskreytingarskólann, sem gagnrýnendur og fræðimenn leggja itrekað áherslu á, er fjölbreytni og sérstæð listtjáning myndskreyta. Þrátt fyrir muninn á listrænum stíl milli einstakra listamanna er þó einnig eflaust hægt að fullyrða um að um mjög vel skilgreind sameiginleg einkenni sé að ræða. Þau fela vissulega í sér tilvísanir í alþýðulist með stílfræðilegum hætti og barnalistaverk, mikinn húnor, nærveru skrípaleiks og það að nýta sér pólskar lithefðir og einnig stemningu og framsetningu með lýrskum hætti. Önnur gildi fela í sér: frelsi við mótun prentlistar, heildræna nálgun við uppbyggingu listaverks auk hnitmiðaðrar og samtengdrar umfjöllunar um

1961

Bohdan Butenko

*Dong, co ma świecący nos,
i inne wierszyki Pana Leara,
spolszczył Andrzej Nowicki,
Warszawa*

1962

Bohdan Butenko

*Cyryl, gdzie jesteś?
Wiktor Woroszylskiego,
Warszawa*

zawsze odważne poszukiwania w zakresie formy i warsztatu plastycznego, stosowanie różnorodnych technik plastycznych, eksperymentowanie w zakresie barwy, linii, kompozycji i deformacji oraz wykorzystywanie współczesnych tendencji w sztukach plastycznych. Jak pisze Krystyna Lipka-Sztarbałło, ilustratorka i znawczyni ilustracji: „W kręgu zainteresowań wielu ilustratorów pozostawały, panujące w sztuce USA i Europy Zachodniej, informel, taszizm, malarstwo gestu, malarstwo kaligraficzne oraz malarstwo operujące zmiennym tworzywem. Nie tylko jednak nowsze kierunki malarskie, lecz także i wcześniejsze, w dużym stopniu inspirowały młodych ilustratorów. Wymieńmy tu chociażby konstruktywizm, abstrakcję geometryczną, kubizm, surrealizm i art déco”²

Czynnikiem, który zdecydował o poziomie i oryginalności polskiej ilustracji czasu powojennego, było więc przede wszystkim „twórcze korzystanie z tradycji połączone z otwartością na nowe kierunki w sztuce i z nowatorstwem formalnym”.³ Jednak sytuacja polityczna w kraju często

² Krystyna Lipka-Sztarbałło, *Polska szkoła ilustracji*, katalog wystawy. Poznań 2016.

³ Katarzyna Iwanicka, *Książka i ilustracja*, [w:] *Almanach polskiej kultury dziecięcej*, Hamburg 1996, s. 205-206.

1962

Zdzisław Witwicki

Baśnie afrykańskie

Gizeli Vallerey,

Warszawa

viðfangsefnið. Einn ótvíræður kostur við þennan straum hefur alltaf verið djörf leit að formi og myndlistaraðferðum, notkun ýmissar myndlistartækni, tilraunir á litar-, línu, samsetningar- og aflögunarsviði sem og notkun myndlistatíska nútímans. Svo segir Krystyna Lipka-Sztabało, myndskreytir og myndskreytingarsérfræðingur: „Margir myndskreytar höfðu áhuga á informalisma, tassisma, átakamálaralist, skrautmálaralist og málaralist með breyttu efni sem ríktu í listum í Bandaríkjunum og Vestur-Evrópu. Samt sem áður hafa ekki einungis nýrri málaralistarstefnur veitt að miklu leyti ungum myndskreytum innblástur heldur einnig hinar fyrri. Hér má nefna til að mynda hugsmíðahyggju, óhlutbundna geómetríska myndlist, kúbisma, súrrealisma og skrautlist“.²

Sá þáttur sem réði því á hvaða sigi og hversu frumlegur pólski myndskreytingarskólinn var eftir stríðstímabilið var þá fyrst og fremst „nýting hefðar með skapandi móti ásamt því að vera opinn fyrir nýjum stefnum í myndlist og formlegri nýsköpun.“³ Stjórn málaástandið í landinu knúði hins vegar oft fram

² Krystyna Lipka-Sztabało, *Polska szkoła ilustracji* (ísl. *Pólski myndskreytingarskólinn*), sýningarskrá. Poznań 2016.

³ Katarzyna Iwanicka, *Książka i ilustracja* (ísl. *Bók og myndskreytingar*), [i:] *Almanach polskiej kultury dziecięcej* (ísl. *Almanak pólskrar barnameningar*), Hamburg 1996, bls.. 205–206.

Przestał żuć trawę i usiadł na tylnych łapkach. Słońce wyjrzało zza liści i zapaliło w ziołach srebrne krople rosy. A Złote Serce Tygrysa było radośnie:

1963

Józef Wilkoń

Tygrys o złotym sercu
Czesława Janczarskiego,
Warszawa

wymuszała pewną powściągliwość, zwłaszcza wobec tendencji i mód panujących za granicą, a to z kolei owocowało suwerennością i odmiennością wypowiedzi plastycznej polskich ilustratorów, nawiązywaniem do tzw. stylu narodowego i sięganiem do rodzimych osiągnięć w sztukach plastycznych. Artyści podejmowali też niejednokrotnie próby twórczego wykorzystywania potencjalnych przeszkód w kształtowaniu formy książki, wynikających z niedostatków rynku. Gruboziarnisty papier pakowy czy nie najlepszy technicznie druk wpisywali w przewidywany i pożądany artystyczny efekt końcowy książki.

Począwszy od drugiej połowy lat 50. forma książki ewoluuje w kierunku stosowania bogatego, malarskiego koloru i różnorodnych eksperymentów warsztatowych. Traktowanie koloru w zestawieniach barwnych zostało zaczerpnięte z bogatej tradycji polskiego koloryzmu, malarstwa pejzażowego i rodzajowego, nadrealizmu, pop-artu, postsecesji. Przykładem mogą być ilustracje Antoniego Boratyńskiego (*Srebrna gołębnica* W. Markowskiej i A. Miłskiej), Janusza Grabiańskiego (*Rogaś z Doliny Roztoki* M. Kownackiej), Wiesława Majchrzaka i Bożeny Truchanowskiej (*Zamek siedmiu dębów* Jana A. Zaremby), Gabriela Rechowicza (*Dom, w którym śmiesz*

1963

Antoni Boratyński

Srebrna gołębica

[oprac.] W. Markowskiej i A. Milskiej,
Warszawa

1964

Janusz Stanny

Przygody Sindbada Żeglarza

Bolesława Leśmiana,
Warszawa

ákveðið aðhald, sérstaklega gagnvart tilhneigingum og tískum sem voru ríkjandi erlendis, en það gerði það aftur á móti að verkum að pólskir myndskreytar fengu meira sjálfstæði og tjáðu sína list öðruvísi og þar með vísuðu þeir til svokallaðs þjóðlegs stíls og sóttu í innlend myndlistarafrek. Listamenn reyndu einnig ítrekað að nýta hugsanlegar hindranir á skapandi hátt er stöfuðu af annmörkum á markaðnum. Grófur þökkunarpappír eða letur af lægri tæknilegum gæðum var aðlagaður tilætlaðum og æskilegum frágangi bókarinnar hvað varðar listrænt útlit hennar.

Frá og með seinni hluta sjötta áratugarins þróast bókarformið í átt að notkun sterks málningarlitar og tilraunum í prentiðnaði. Litameðferð í litasamsetningum sótti í ríka hefð pólskrar litahyggu, landslags- og tegundamálverka, súrrealisma, popplistar og lista sem fylgdu í kjölfar ungstíls. Sem dæmi má nefna myndskreytingar eftir Antoni Boratyński (*Srebrna gołębica* [ísl. *Silfurdufa*] eftir W. Markowska og A. Milska), Janusz Grabiański (*Rogas z Doliny Roztoki* [ísl. *Litla hjartardýrið frá Lækjardal*] eftir M. Kownacka), Wiesław Majchrzak og Bożena Truchanowska (*Zamek siedmiu dębów* [ísl. *Kastali eikanna sjö*] eftir J. A. Zaremba), Gabriel Rechowicz (*Dom, w którym śmiesz* [ísl. *Húsið sem lætur mann hlægja*] eftir J. Ficowski), Zbigniew Rychlicki (*Przygo-*

1964

Krystyna Witkowska
Tęczowa parasolka
 Tadeusza Kubiaka,
 Warszawa

1966

Andrzej Strumiłło
Lubię dworce kolejowe
 Stanisława Wygodzkiego,
 Warszawa

J. Ficowskiego), Zbigniewa Rychlickiego (*Przygody i wędrówki Misia Uszatka* Cz. Janczarskiego), Jerzego Srokowskiego (*Król Maciuś Pierwszy* J. Korczaka), Olgi Siemaszko (*Alicja w Krainie Czarów* L. Carrolla), Janusza Stannego (*Przygody Sindbada Żeglarza* B. Leśmiana), Józefa Wilkonia (*W Nieparyżu i gdzie indziej* A. Kamieńskiej). Zachwycają nawet niewielkie realizacje, na przykład książeczki „malowane wiatrem” Marii Łuszczkiewicz-Jastrzębskiej, będące autorskimi kreacjami doskonałej grafiki i malarstwa. Z kolei opracowania ilustracyjne Marii Hiszpańskiej-Neumann (*Starodzieje* J. Porazińskiej) i Zbigniewa Rychlickiego (*U złotego źródła* S. Wortman) to przykłady twórczego nawiązania do bogactwa sztuki ludowej. Układ typograficzny wzbogacony jest w nich odbitkami drzeworytniczymi, znakomicie skomponowanymi z fakturą druku. Ilustracje odznaczają się dużą siłą ekspresji dzięki wyrazistości faktury i kontrastom czerni i bieli. Szlachetność kompozycji z zastosowaniem szerokiego światła marginesów, harmonia warsztatowa materii druku i ilustracji, silne kontrasty dużych płaszczyzn przywodzą na myśl opracowania artystów okresu międzywojennego: Edmunda Bartłomiejczyka, Karola Homolacsa, Władysława Skoczylasa czy Wacława Radwana. Wrażenie harmonii w ilustracjach Zbigniewa Rychlic-

1966

Elżbieta Murawska, Marian Murawski

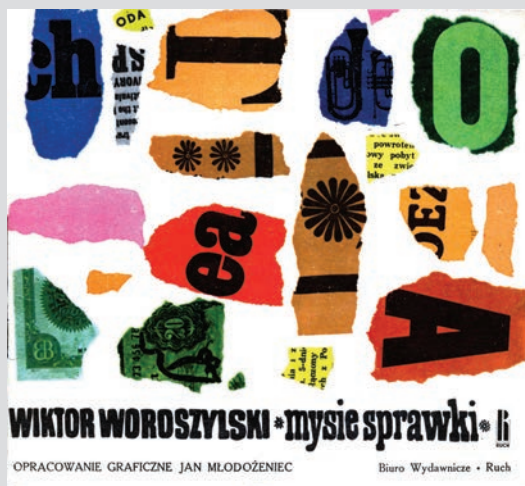
Podmuch malowanego wiatru
Wiktora Woroszyłskiego,
Warszawa

dy i wędrówki Misia Uszatka [isl. *Ævintýri og ferðir Langeyrða Bangsans*] eftir Cz. Janczarski), Jerzy Srokowski (*Król Maciuś Pierwszy* [isl. *Matti konungur fyrsti*] eftir J. Korczak), Olgu Siemaszko (*Alicja w Krainie Czarów* [isl. *Lísa í Undralandi*] eftir L. Carrolla), Janusz Stanny (*Przygody Sindbada Żeglarza* [isl. *Ferðir Sindbaðs sæfara*] eftir B. Leśmian), Józef Wilkoń (*W Nieparyżu i gdzie indziej* [isl. *Í Nei-París og víðar*] eftir A. Kamieńska). Unun veita jafnvel lítil verk, til að mynda smábækur sem eru „málaðar af vindi“ eftir Mariu Łuszczkiewicz-Jastrzębska – frumskapaðar með fullkominni samsetningu grafíkur og málaralistar. Á hinn bóginn eru myndskreytingar eftir Mariu Hiszpańska-Neumann (*Starodzieje* [isl. *Í gamla daga*] eftir J. Porazińska) og Zbigniew Rychlicki (*U złotego źródła* [isl. *Við gullnu lindina*] eftir S. Wortman) dæmi um skapandi tilvísun í auðlegð þjóðlistar. Prentlistin er listamenn nýta sér í ofangreindum verkum er auðgað með tréskurðarmyndum sem eru frábærlega settar saman með yfirborðsáferð prentunarinnar. Myndskreytingarnar einkennast af svipmikilli tjáningu þökk sé skýrri áferð og svarthvítri andstæðu. Göfgi verksins með nýtingu breiðs jaðarljóss, samræmi í tækni leturs og myndskreytinga sem og sterkar andstæður stórra flata leiða hugann að verkum listamanna millistríðstímabilsins: Edmund Bartłomiejczyk, Karol Homolacs, Władysław

1968

Zbigniew Rychlicki
U złotego źródła. Baśnie polskie
 [wybór: Stefania Wortman],
 Warszawa

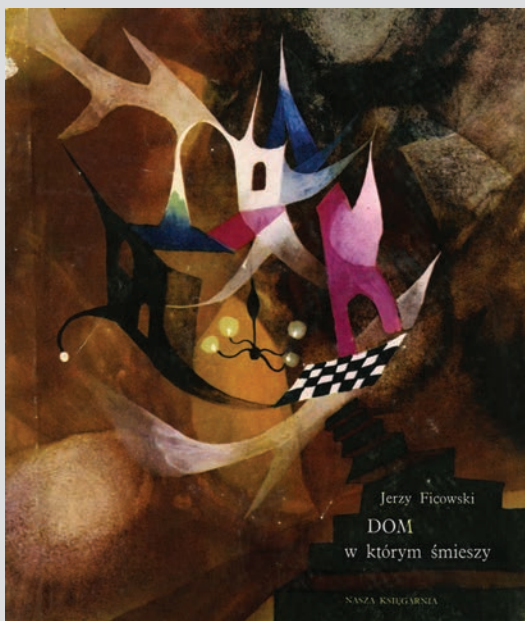
1968

Jan Młodożeniec
Mysie sprawki
 Wiktora Woroszylskiego,
 Warszawa

kiego jest natomiast spowodowane układami rytmów i barwnymi efektami. Te z kolei zależą w dużej mierze od użytej techniki akwareli łączonej z gwaszem. Ich miękkość, płynność, lapidarność formy współgrają z ilustrowanym tekstem, oddając baśniowość nastroju. Również konwencja ilustracji Adama Kiliana jest inspirowana stylistyką sztuki ludowej (*Pyza na polskich drózkach* H. Januszewskiej). Artysta podkreśla: „Wartością niezwykłą sztuki ludowej jest dla mnie poczucie humoru”⁴. Utrzymywanie pogodnego nastroju przedstawięń, ekspozycja humoru sytuacyjnego i humoru postaci jest istotnym rysem Kilianowskiej twórczości, ale też twórczości wielu innych polskich ilustratorów. Kilian inspirująco wykorzystuje stylistykę ludowego malarstwa na szkle i kaflach, sięga do ludowej grafiki, a nawet haftu.

Polska grafika książkowa to – jak było wyżej wspomniane – również styl, który powstał ze skojarzenia ze sobą dwóch dziedzin: sztuki ilustracji i grafiki plakatowej. Twórcy i reprezentanci polskiej szkoły plakatu mieli znaczący udział w wypracowywaniu nowych, oryginalnych rozwiązań ilustratorskich. Do ilustracji wprowadzili typowe cechy języka plakatu:

⁴ *Szopkowe inspiracje: rozmowa z Adamem Kilianem* [rozmawiała Agnieszka Koecher-Hensel], „Teatr Lalek” 1987, nr 4, s. 13.

1969

Gabriel Rechowicz
Dom, w którym śmiesz
 Jerzego Ficowskiego,
 Warszawa

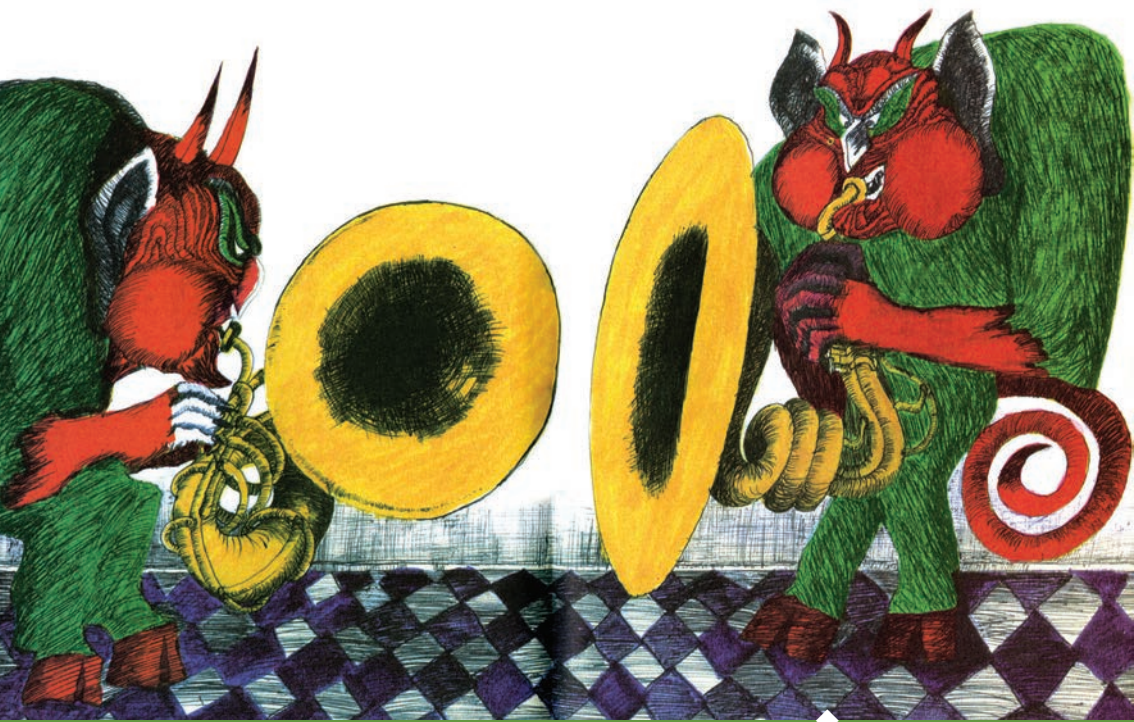
1972

Krystyna Michałowska
Lew wyszedł z domu
 Jurija Jakowlewa,
 Warszawa

Skoczylas eða Waclaw Radwan. Þessi tilfinning fyrir samræmi í myndskreytingum eftir Zbigniew Rychlicki stafar af taktmynstrum og litaáhrifum. Þetta er aftur á móti afleiðing að miklu leyti vatnslitaaðkninnar sem notuð er saman með gvassi. Mýkt þeirra, flæði og knappleiki hvað varðar form samræmast myndskreyttum texta en það endurspeglar svo ævintýrastemninguna. Myndskreytingarstíll Adam Kilian er einnig innblásinn af stíl alþýðulistarinnar (*Pyza na polskich drózkach* [ísl. *Hveitibollan á ferð um pólska sveitavegi*] eftir H. Januszewska). Listamaður þessi tekur fram: „Það sem mér finnst vera sérstaða gildis alþýðulistarinnar sé skopskyn“⁴. Það sem er mikilvægur þáttur í verkum eftir Kilianowska, en einnig verkum margra annarra pólskra myndskreyta, er það að viðhalda glaðlegri stemningu í framsetningu ásamt því að sýna húmor sem skapast af tilteknum aðstæðum sem og kímniágu sögupersóna. Kilian veur innblástur með því að nýta stíl alþýðumálaralistar á gleri og flísam, alþýðugrafík og jafnvel útsaum.

Hin pólska myndskreytingarlist er – eins og getið er hér að ofan – einnig stíll sem varð til með sameiningu tveggja sviða: myndskreytingar- og veg-

⁴ *Szopkowe inspiracje: rozmowa z Adamem Kilianem* [ísl. *Helgileiksandagift: samtal við Adam Kilian*], (viðtal við Agnieszku Koecher-Hensel), „Teatr Lalek“, 1987, nr. 4, bls. 13.

1975

Elżbieta Murawska

Podróż w zaświaty. Powieści i bajki śląskie
Jana Kupca [w oprac. Doroty Simonides i Jerzego Pośpiecha],
Warszawa

skrót myślowy wyrażany znakiem plastycznym, oszczędność i aluzyjność wypowiedzi, szczególne traktowanie barwy oraz kroju pisma, odrębne liternictwo. Z kolei artyści kreujący sztukę „nowej fali”, twórcy satyrycznego rysunku prasowego – Eryk Lipiński, Hanna Lipińska (Ha-Ga), Zbigniew Lengren, Gwidon Mikłaszewski, Daniel Mróz – wnieśli do ilustracji takie cechy, jak lapidarność formy, ironia, żart, groteska.

Wyjątkową formę graficzną, na którą składają się sylwetowe ujęcia i mistrzowskie operowanie linią, jak również wyszukany, choć oszczędnym akcentem barwnym, znajdujemy w twórczości Bohdana Butenki i Janusza Stannego. Ilustracjom tych grafików towarzyszy autorska aranżacja typograficzna (*Cyryl, gdzie jesteś?* W. Woroszyłskiego czy *Dong, co ma świecący nos* E. Leara w opracowaniu Butenki, *Zaczarowany krawiec* H. Januszewskiej czy *Magik* J. Brzechwy w opracowaniu Stannego). Oddajmy ponownie głos Krystynie Lipce-Sztarbałło: „Współcześnie najbardziej żywym, podziwianym i inspirującym artystyczną młodzież pozostaje kierunek, który tworzyli tzw. architekci książki. Traktowali książkę jako spójny twór ikono-lingwistyczny w całości podlegający zamysłowi artysty (...). W tym obszarze działali artyści na stałe związani z książką (Bohdan Butenko,

1975

Teresa Wilbik

Drzewo do samego nieba
Marii Terlikowskiej,
Warszawa

1976

Janusz Grabiński

Cudowna podróż
Selmy Lagerlöf,
Warszawa

gspjaldalistar. Höfundar og fulltrúar pólska veggspjaldaskólans áttu stóran þátt í að þróa nýjar og frumlegar lausnir í myndskreytingum. Þeir kynntu dæmigerða eiginleika í veggspjaldatjáningu við myndskreytingar: knöpp orðtök með ríkt innihald sem tjáð eru með listrænu tákni, sparsemi og skírskotun í tjáningu, sérmeðferð litar og leturgerðar auk handáletrunar. Aftur á móti færðu listamennirnir, sem sköpuðu list „nýju bylgunnar“, höfundar háðskra mynda í dagblöðum – Eryk Lipiński, Hanna Lipińska (Ha-Ga), Zbigniew Lengren, Gwidon Miklaszewski og Daniel Mróz – til myndskreytingarlistar eiginleika svo sem stuttleika að formi, kaldhæðni, spaug og skrípamyndir.

Í verkum Bohdan Butenko og Janusz Stanny er að finna einstakt grafískt form sem felst í skuggamyndaskotum og meistaralegri notkun lína auk fágæðrar, en þó fágætrar, litaáherslna. Myndskreytingum þessara myndskreyta fylgir frumleg prentlist (*Cyryl, gdzie jesteś?* [ísl. *Cyryl, hvar ertu?*] eftir W. Woroszyński eða *Dong, co ma świecący nos* [*Dong, sem er með glóandi nef*] eftir E. Lear í útfærslu Butenko, *Zaczarowany krawiec* [ísl. *Klæðskeri hnepptur í álög*] eftir H. Januszewska eða *Magik* [ísl. *Galdramaður*] eftir J. Brzechwa í útfærslu Stanny). Gefum Krystynu Lipka-Sztarbałło aftur orðið: „Nú til dags er hin mesta lifandi, dáðasta og mest andlega hvetjandi fyrir æskulýð sú stefna

1977

Elżbieta Gaudasińska

Rupaki

Danuty Wawiłow,
Warszawa

1977

Elżbieta Gaudasińska

Rupaki

Danuty Wawiłow,
Warszawa

Janusz Stanny), jak i – incydentalnie – przedstawiciele słynnej polskiej szkoły plakatu (Jan Lenica, Roman Cieślewicz, Henryk Tomaszewski) lub twórcy z innych obszarów: teatru, jak Adam Kilian, czy grafiki artystycznej, jak Barbara Gawdzik-Brzozowska⁵.

Postrzegając książkę jako całość, wspomniani artyści zajmowali się więc nie tylko jej ilustrowaniem, lecz także projektowaniem. Jest to wyraźny przełom w myśleniu o formie książki jako architektonicznej całości, choć jego korzenie należałoby szukać już w opracowaniach z okresu międzywojennego, chociażby w twórczości Franciszki Themerson⁶.

Mówiąc o polskiej szkole ilustracji, zwykle bierzemy pod uwagę lata 1950-1980, choć wielu jej przedstawicieli to artyści aktywni twórczo również w XXI wieku. Jednakże lata przed i bezpośrednio po ustrojowej transformacji w roku 1989, a więc ostatnie dwudziestolecie minionego wieku, nie były łaskawe dla polskiej sztuki książki i z tego powodu stano-

⁵ Krystyna Lipka-Sztaarbałto, op. cit.

⁶ W powyższej części artykułu wykorzystano obszernie fragmenty książki prof. Anny Boguszewskiej: *Ilustracja i ilustratorzy lektur dla uczniów w młodszym wieku szkolnym w Polsce w latach 1944-1989*, Wyd. UMCS, Lublin 2013.

1979

Zdzisław Witwicki

1000 rymów
Janusza Minkiewicza,
Warszawa

1980

Marian Murawski

Bajka o królewiczu, kalejdoskopach i babie
Danuty Wawilów i Olega Usenki,
Warszawa

sem var þróuð af svokölluðum bókarhönnuðum. Þeir fóru með bókina sem heildstætt listaverk tungumáls og myndlistar sem þjónaði að öllu leyti fyrirætlun listamannsins (...). Á því sviði störfuðu þeir listamenn sem voru varanlega bundnir við bók (Bohdan Butenko, Janusz Stanny), sem og – fyrir tilviljun – fulltrúar hins fræga pólska veggspjaldaskóla (Jan Lenica, Roman Cieślewicz, Henryk Tomaszewski) eða jafnvel listamenn frá öðrum sviðum: leiklist, svo sem Adam Kilian, eða grafíklíst, svo sem Barbara Gawdzik-Brzozowska⁵.

Áðurnefndir listamenn litu á bókina sem heild og þar með sáu þeir ekki einvörðungu um myndskreytingar heldur einnig um hönnun. Er um að ræða greinilega hugarfarsbyltingu hvað varðar bókarform sem hönnunarheild þó að rekja ætti rætur hennar þegar til verka frá millistríðstímabilinu, til að mynda til verka eftir Franciszku Themerson⁶.

Þegar talað er um pólska myndskreytingarskólann er yfirleitt litið á árin 1950–1980 þótt margir fulltrúar hans séu listamenn sem hafa verið virkir á li-

⁵ Krystyna Lipka-Sztabało, op. cit.

⁶ Í ofangreindum greinarhluta er notast við stór brot úr bókinni eftir Önnu Boguszewska, prof: *Ilustracja i ilustratorzy lektur dla uczniów w młodszym wieku szkolnym w Polsce w latach 1944-1989* (isl. *Myndskreytingar og myndskreytar lestrarbóka fyrir nemendur á skólaaldri í Póllandi á árunum 1944–1989*), Wyd. UMCS, Lublin 2013.

1980

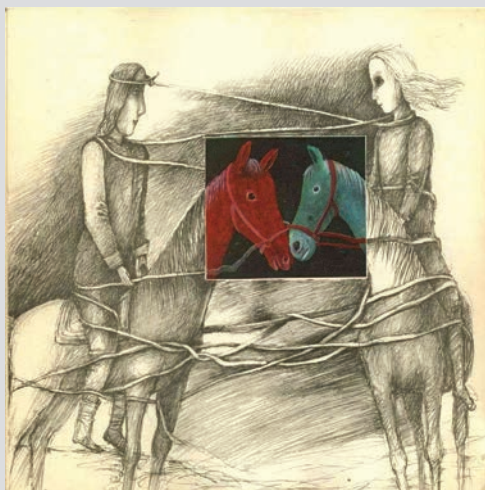
Stasys Eidrigevičius

Król kruków

Paula Delarue

[il. wspólnie z Lucją Sinkiewicz],

Warszawa

1985

Stasys Eidrigevičius

Bajka o księciu Pipo, o koniu Pipo i o księżniczce Papi

Pierre'a Gripariego,

Warszawa

wią wyraźną cezurę. Lata 80. przyniosły ogromny kryzys rynku, który objął także branżę poligraficzną. Książki były w większości wydawane na słabym papierze, z ilustracjami znacznie odbiegającymi od zamysłu twórcy. Często też na ich jakość wpływały niedostatki introligatorstwa, dysponującego słabymi klejami, złymi nićmi, złej jakości okładkami. Należy jednak odnotować, że i w tych latach polscy ilustratorzy wracali z międzynarodowych konkursów z prestiżowymi nagrodami. W 1980 roku w Paryżu sukces odniósł Józef Wilkoń, w Bolonii Stasys Eidrigevičius, a rok później Premio Europeo w Padwie otrzymał Antoni Boratyński. Także Biennale Ilustracji w Bratysławie uhonorowało w tym czasie wielu polskich artystów, m.in. Elżbietę Gaudasińską, Antoniego Boratyńskiego, Elżbietę i Mariana Murawskich oraz dwukrotnie – w roku 1981 i 1989 – Stasysa Eidrigevičiusa.

Z kolei lata 90. charakteryzowały się ogromnymi zmianami na rynku wydawniczym. Pojawiające się liczne wydawnictwa często traktowały produkcję książek jako sposób na osiągnięcie szybkiego zysku. Na witrynach księgarń przeważała więc estetyczna tandeta. „W ofercie wielu wydawnictw znalazły się książki na licencji firmy Walt Disney Company, książki obrazkowe i popularnonaukowe oraz najróżniejsze wznowienia i adaptacje

1986

Antoni Boratyński

Nie kończąca się historia. Od A do Z
Michaela Ende,go,
Warszawa

1986

Józef Wilkoń

Idzie wiosna
Józefa Ratajczaka,
Warszawa

stasviði sínu einnig á 21. öldinni. Samt sem áður voru árin fyrir og strax eftir pólitísku stjórnmalakerfisbreytinguna árið 1989, eða á síðustu tveimur áratugum 20. aldar, ekki heppileg fyrir pólska bókarlist og því einkenndust þessi ár af augljóslegri ritskoðun. Á níunda áratugnum skall mikil markaðskreppa á sem hafði einnig áhrif á prentiðnaðinn. Flestar bækur voru gefnar út á lélegum pappír og með myndskreytingum verulega frábrugðnum fyrirætlun höfundarins. Það sem oft hafði áhrif á gæði þeirra var ófullnægjandi bókbandsiðnaður þar sem bókbindarar höfðu einungis til taks lélegt lím, lélega þræði og lággæða bókakápur. Þess ber þó að geta að einnig á þessum árum komu pólskir myndskreytar frá alþjóðlegum keppnum með mikils metin verðlaun. Árið 1980 sló Józef Wilkoń í gegn í París, Stasys Eidrigevičius í Bologna en ári síðar hlaut Antoni Boratyński Premio Europeo í Padúa. Ennfremur heiðraði tvíæringurinn í Bratislava á þeim tíma marga pólska listamenn, þ.m.t. Elzbietu Gaudasińska, Antoni Boratyński, Elzbietu og Mariönu Murawscy sem og Stasys Eidrigevičius í tvígang – á árunum 1981 og 1989.

Það sem einkenndi tíunda áratuginn aftur á móti voru breytingar á útgáfumarkaðnum. Fjöldi útgefenda komu fram sem litu oft á framleiðslu bóka sem leið til að græða hratt. Í bókabúðargluggum var þar af leiðandi útstíllt

1988

Teresa Wilbik
Rokiś
Joanny Papuzińskiej,
Warszawa

1988

Janusz Stanny
Czarno na białym
Marcina Brykczyńskiego,
Warszawa

klasyki. Większość tych publikacji miała na celu schlebianie gustom jak najszerszego grona odbiorców poprzez wykorzystanie estetyki zorientowanej na łatwość przekazu”.

Dopiero pojawienie się na początku nowego wieku małych wydawnictw, takich jak Ezop, Muchomor, Hokus-Pokus, Dwie Siostry czy Wytwórnia, nastawionych na wydawanie książek wartościowych literacko i artystycznie, spowodowało powrót polskiej sztuki książki do niedawnej świetności. Śladem prekursorskich oficyn poszli inni „mali” wydawcy, często mający już wcześniejsze doświadczenie edytorskie zdobyte w dużych koncernach wydawniczych z okresu minionego ustroju. Rynek książki wzbogacił się o opracowania dawnych mistrzów, aktywnych zawodowo także po transformacji: Bohdana Butenki, Adama Kiliana, Janusza Stannego, Józefa Wilkonia, Zdzisława Witwickiego i innych. Pojawili się znowu na witrynach księgarskich twórcy najmłodszego pokolenia polskiej szkoły ilustracji: Maria Ekier, Elżbieta Gaudasińska, Krystyna Michałowska, Stasys Eidrigevičius, a także

⁷ Katarzyna Biernacka-Licznar, Elżbieta Jamróz-Stolarska, Natalia Paprocka, *Lilipucia rewolucja. Awangardowe wydawnictwa dla dzieci i młodzieży w Polsce w latach 2000-2015*. Warszawa 2018, s. 20.

1990

Krystyna Michałowska
Księżniczka smoków
 Mieczysława J. Künstlera,
 Warszawa

1990

Bohdan Butenko
O Felku, Żbiku i Mamutku
 Wiktora Woroszyńskiego,
 Warszawa

„drasli“ í fallegum búningi. „Bókaframboð hjá mörgum útgefendum fólst í sér bækur með útgáfuleyfi á vegum Walt Disney Company, myndabækur og vísindaskáldsögur auk ýmissa endurútgáfa og umskriðra sígildarsagna. Flestum þessara rita var ætlað að skríða fyrir smekki sem viðtækasts lesendahóps með því að höfða til fegurðarskyns sem miðaði að því að auðvelda skilning á boðskapi.”⁷

Ekki fyrr en lítill forlög voru stofnuð í upphafi nýrrar aldar, svo sem Ezop, Muchomor, Hokus-Pokus, Dwie Siostry eða Wytwórnia, að pólska bókalistin endurheimti hina fyrri dýrð en forlög þessi lögðu áherslu á útgáfu bóka með bókmennta- og listræn gildi að markmiði. Í fótspor þessara brautryðjenda á útgáfusviði fetuðu hinir „litlu“ útgefendur sem höfðu oft haft fyrri reynslu af ritstjórn frá stórum útgáfufyrirtækjum hins liðna stjórnmálakerfis. Bókamarkaðurinn var auðgaður með útgáfum eftir fyrri meistara sem voru virkir á listasviði sínu einnig eftir umbreytinguna: Bohdan Butenko, Adam Kilian, Janusz Stanny, Józef Wilkoń, Zdzisław Witwicki og fleiri. Í bókabúðagluggunum

⁷ Katarzyna Biernacka-Licznar, Elżbieta Jamróz-Stolarska, Natalia Paprocka, *Lilipucia rewolucja. Awangardowe wydawnictwa dla dzieci i młodzieży w Polsce w latach 2000-2015* [isl. *Pinullitil bytling. Framúrsteffnuútgáfur fyrir börn og ungmenni í Póllandi á árunum 2000–2015*]. Varsjá 2018, bls. 20.

1993

Elżbieta Gaudasińska
Bajki Babci Gąski
 Charles'a Perraulta,
 Warszawa

1998

Elżbieta Krygowska-Butlewska
Kiedy słysząc ptaki...
 Emilii Waśniowskiej,
 Poznań

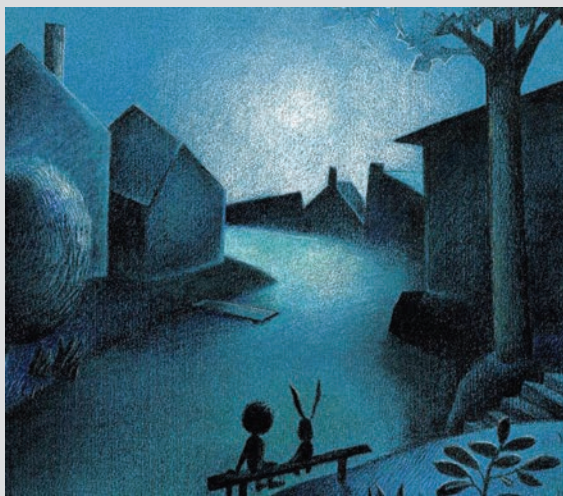
ich rówieśnicy oraz artyści nieco młodszy, do których w dzieciństwie docierały już wielką falą książki z ilustracjami grafików debiutujących po roku 1950. Do nich należą Małgorzata Bieńkowska, Iwona Chmielewska, Hanna Grodzka-Nowak, Elżbieta Krygowska-Butlewska, Krystyna Lipka-Sztaubałło, Grażka Lange, Jolanta Marcolla, Aleksandra Michalska-Szwagierczak, Weronika Naszarkowska-Multanowska, Joanna Olech, Ewa Poklewska-Koziełło, Anna Sędziwy, Ewa Stiasny, Elżbieta Wasiuczyńska, Agnieszka Żelewska, Ewa i Paweł Pawlakowie, Piotr Fąfrowicz, Piotr Młodożeniec. Najmłodsze pokolenie grafików, wychowane zarówno na polskiej szkole ilustracji, jak i na dobrej książce z początku XXI wieku, lecz pamiętające też z dzieciństwa ubóstwo edytorskie lat 80. i brzydotę opracowań z lat 90., to znowu cała plejada artystów o różnorodnym warsztacie twórczym, posługujących się różnymi formami i technikami, nawiązujących do różnych wzorców, w różny też sposób wykorzystujących możliwości, jakie daje projektowanie komputerowe. Twórców nieskrępowanych niedostatkami rynkowymi i skromnymi możliwościami kulejącej, jak niegdyś, poligrafii. Do ilustratorów urodzonych w ostatnim trzdziestoleciu XX wieku należą między innymi: Katarzyna Bogucka, Aleksandra Cieślak, Joanna Concejo, Maria Dek, Agata Dudek,

1998

Elżbieta Krygowska-Butlewska

Kiedy slychać ptaki...
Emilii Waśniowskiej,
Poznań

2001

Krystyna Lipka-Ształba

Sen, który odszedł
Anny Onichimowskiej,
Warszawa

voru aftur útstilltar bækur eftir höfunda yngstu kynslóðar frá pólska myndskreytingarskólanum: Mariu Ekier, Elżbietu Gaudasińska, Krystynu Michałowska, Stasys Eidrigevičius, jafnt sem eftir jafnaldra þeirra og aðeins yngri listamenn sem í barnæsku sinni höfðu þegar kynnst mikilli bylgju af bókum með myndskreytingum eftir myndskreyta sem þreyttu sína frumraun eftir 1950. Meðal þeirra eru Małgorzata Bieńkowska, Iwona Chmielewska, Hanna Grodzka-Nowak, Elżbieta Krygowska-Butlewska, Krystyna Lipka-Ształba, Grażka Lange, Dorota Łoskot-Cichočka, Jolanta Marcolla, Aleksandra Michalska-Szwagierczak, Weronika Naszarkowska-Multanowska, Ewa Poklewska-Koziełło, Joanna Olech, Anna Sędziwy, Ewa Stiasny, Elżbieta Wasiuczyńska, Agnieszka Żelewska, Ewa og Paweł Pawlakowie, Piotr Młodożeniec auk Piotr Fąfrowicz. Yngsta kynslóð myndskreyta, sem ólst upp bæði við pólska myndskreytingarskólann sem og við góðar bækur frá upphafi 21. aldar, er einu sinni enn heill glæsilegur hópur listamanna með fjölbreyttar listaðferðir en þeir notuðu mismunandi form og tækni sem vísaði í mismunandi mynstur og einnig notuðu þeir á mismundandi hátt þá möguleika sem tölvuhönnun býður upp á. Þessir listamenn mundu eftir annmörkum ritstjórnar á níunda áratugnum sem og óaðlaðandi útgáfum tíunda áratugarins. Um er að ræða höfunda sem voru

2006

Maria Ekier

Polskie baśnie i legendy
[wybór: Grzegorz Leszczyński,
oprac. graficzne: Grażka Lange],
Warszawa

2006

Maria Ekier

Polskie baśnie i legendy
[wybór: Grzegorz Leszczyński,
oprac. graficzne: Grażka Lange],
Warszawa

Emilia Dziubak, Małgorzata Gurowska, Monika Hanulak, Małgorzata Herba, Marta Ignerska, Agata Królak, Nikola Kucharska, Dorota Łoskot-Cichocka, Anna Niemierko, Marianna Oklejak, Zuzanna Orlińska, Joanna Rusinek, Marianna Sztyma, Aleksandra Woldańska-Płocińska, Aleksandra i Daniel Mizielińscy, Jacek Ambrożewski, Jan Bajtlik, Edgar Bąk, Daniel de Latour.

Polska książka ilustrowana święci w XXI wieku triumfy podczas wielu liczących się światowych konkursów. Biennale Ilustracji w Bratysławie nagrodziło m. in. Iwonę Chmielewską (*Thinking ABC*), Marię Ekier (*Polskie baśnie i legendy*), Krystynę Lipkę-Sztaubałło (*Sen, który odszedł* A. Onichimowskiej), jak również Magdę Jurek i Małgorzatę Gurowską oraz grono młodych ilustratorów za projekt *PSIKUSY: Remix your dog* (z tekstem D. Masłowskiej). Wspomniana wyżej Iwona Chmielewska jest ponadto dwukrotną zdobywczynią najbardziej prestiżowej nagrody Bologna Ragazzi Award (za *Dom duszy*, *Maum* i *Oczy*). W 2020 roku ta wybitna autorka książek obrazkowych, poruszających ważne społecznie tematy i zachęcających do myślenia, otrzymała w Bolonii nagrodę New Horizons za picturebook *Kołysanka dla babci*. Oprócz Iwony Chmielewskiej laureatami nagród i wyróżnień wręczanych podczas odbywających się co roku Międzynarodowych

– Gdzie on się podział? – zapytałem.
– Przestraszył się własnego trzęsienia! – wyjaśnił mały człowieczek –
O, zobaczcie, jeszcze go widać. Tam, między krzakami... Ucieka! Ucieka!

I rzeczywiście. W oddali mignęły jeszcze czerwone lampasy na jego spodniach,
i tyle go widziałem.

2006

Bohdan Butenko

Nocna wyprawa [książka autorska],
Warszawa

lausir við hömlur þrátt fyrir skort á markaðnum sem og hóflega möguleika sem haltrandi prentiðnaður nú sem fyrr bauð upp á. Til þeirra myndskreyta sem fæddust á síðustu þrjátíu árum 20. aldar eru m.a.: Katarzyna Bogucka, Aleksandra Cieślak, Joanna Concejo, Maria Dek, Agata Dudek, Emilia Dziubak, Małgorzata Gurowska, Monika Hanulak, Małgorzata Herba, Marta Ignerska, Agata Królak, Nikola Kucharska, Anna Niemierko, Marianna Oklejak, Zuzanna Orlińska, Joanna Rusinek, Marianna Sztyma, Aleksandra Woldańska-Płocińska, Aleksandra og Daniel Mizelińscy, Jacek Ambrozewski, Jan Bajtlik, Edgar Bąk og Daniel de Latour.

Pólskar myndskreyttar bækur fagna á 21. öldinni mörgum stórsigurum í fjölmörgum merkilegum heimskeppnum. Tvíæringurinn í myndskreytingum í Bratislava veitti m.a. Iwonu Chmielewska (*Thinking ABC*), Mariu Ekier (*Polskie baśnie i legendy* [ísl. *Pólskar ævintýra- og þjóðsögur*]), Krystynu Lipka-Szarbałło (*Sen, który odszedł* [ísl. *Draumur sem er horfinn*] eftir A. Onichimowska) auk Mögdu Jurek og Małgorzötu Gurowska ásamt hópi ungra myndskreyta fyrir verkefnið *PSIKUSY: Remix your dog* [ísl. *GABB: Umbreyttu hundi þínum*] (með texta eftir D. Masłowska). Áður nefnd Iwona Chmielewska er þar að auki tvöfaldur sigurvegari hinna virtustu verðlauna Bologna Ragazzi

Najpiekniejszy i największy tygrys mieszka sam w Ostatniej klatce. Gdzie podziaty się prety i kłódka?

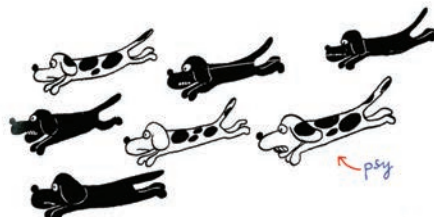
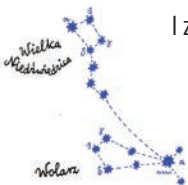
2007

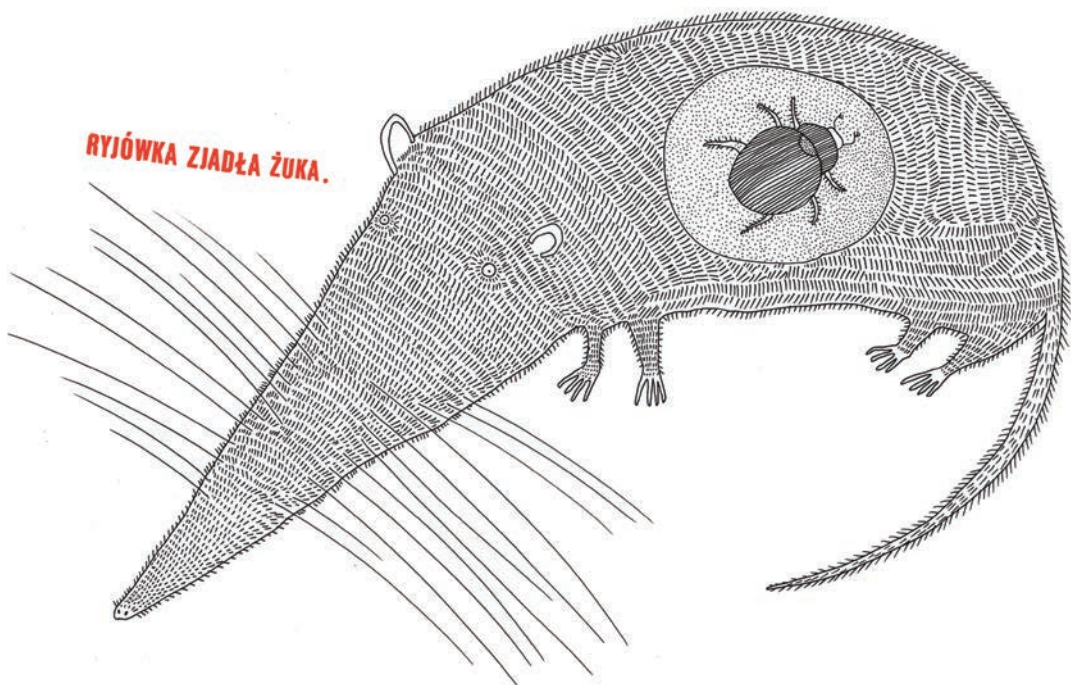
Grażka Lange

Świat jest dziwny [książka autorska],
Warszawa

Targów Książki dla Dzieci w Bolonii są również artyści z najmłodszego pokolenia polskich ilustratorów: Ala Bankroft (właśc. Helena Stiasny), Katarzyna Bogucka, Gabriela Cichowska, Aleksandra Cieślak, Joanna Concejo, Dominika Czerniak-Chojnacka, Małgorzata Gurowska, Monika Hanulak, Marta Ignerska, Agnieszka Kucharska-Zajkowska, Aleksandra i Daniel Mizielniński, Anna Niemierko, Urszula Palusińska, Małgorzata Urbańska-Macias, Justyna Wróblewska, Jan Bajtlik, Szymon Tomiło.

I znów, jak przed sześćdziesięciu laty, polska ilustracja podbija świat!

2010

Aleksandra Mizielińska, Daniel Mizieliński

Kto kogo zjada [książka autorska],
Warszawa

Award (fyrir bókina *Dom duszy, Maum i Oczy* [ísl. *Sálarhús, Maum og Augu*]). Árið 2020 hlaut þessi framúrskarandi höfundur myndabóka, sem fjalla um félagslega mikilvæg umræðuefni og hvetja til umhugsunar, verðlaun New Horizons í Bologna fyrir myndabókina *Kołysanka dla babci* [ísl. *Vögguvísa fyrir ömmu*]. Fyrir utan Iwonu Chmielewska voru verðlaunahafar verðlaunanna og viðurkenninga sem veittar eru á hinni árlegu alþjóðlegu barnabókasýningu í Bologna einnig listamenn yngstu kynslóðar pólskra myndskreyta: Ala Bankroft (eiginlega Helena Stiasny), Katarzyna Bogucka, Gabriela Cichowska, Aleksandra Cieślak, Joanna Concejo, Dominika Czerniak-Chojnacka, Małgorzata Gurowska, Monika Hanulak, Marta Ignerska, Agnieszka Kucharska-Zajkowska, Aleksandra og Daniel Mizielińscy, Anna Niemierko, Urszula Palusińska, Małgorzata Urbańska-Macias, Justyna Wróblewska, Jan Bajtlik, Szymon Tomiło.

En og aftur, eins og fyrir sextíu árum, leggja pólskar myndskreytingar undir sig heiminn!

◀ Fragment ilustracji Bohdana Butenki: *Gwiazdobiory* E. Milewskiej i W. Zonna (1980)

2011

Iwona Chmielewska

Pamiętnik Blumki [książka autorska],
Poznań

Dorota Łoskot-Cichocka

Gelsomino w Kraju Kłamczuchów
Gianniego Rodariego,
Warszawa

2012

2012

Jan Bajtlik

Wojtek spod Monte Cassino
Wiesława A. Lasockiego,
Warszawa

Krystyna Lipka-Sztabało

Dokąd iść? Mapy mówią do nas
Heekyoung Kim,
Warszawa

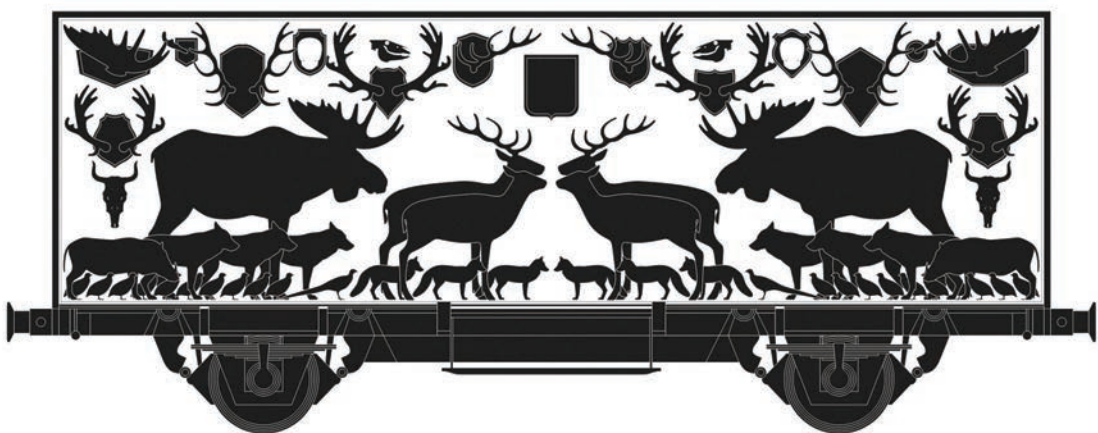
2012

Wiemy, że mapy mówią nam różne rzeczy. Istnieją mapy, których mowy nie można zrozumieć: mapa turecka, narysowana 8200 lat temu; mapa twoich myśli; mapa, którą narysowałeś/aś na pościeli... (W Korei, gdy dziecko zrobi siusiu do łóżka, mówi się, że „narysowało mapę”).

18

41

2013

Małgorzata Gurowska, Joanna Ruszczyk

Lokomotywa / IDEOLO

[w oparciu o tekst Juliana Tuwima],

Warszawa

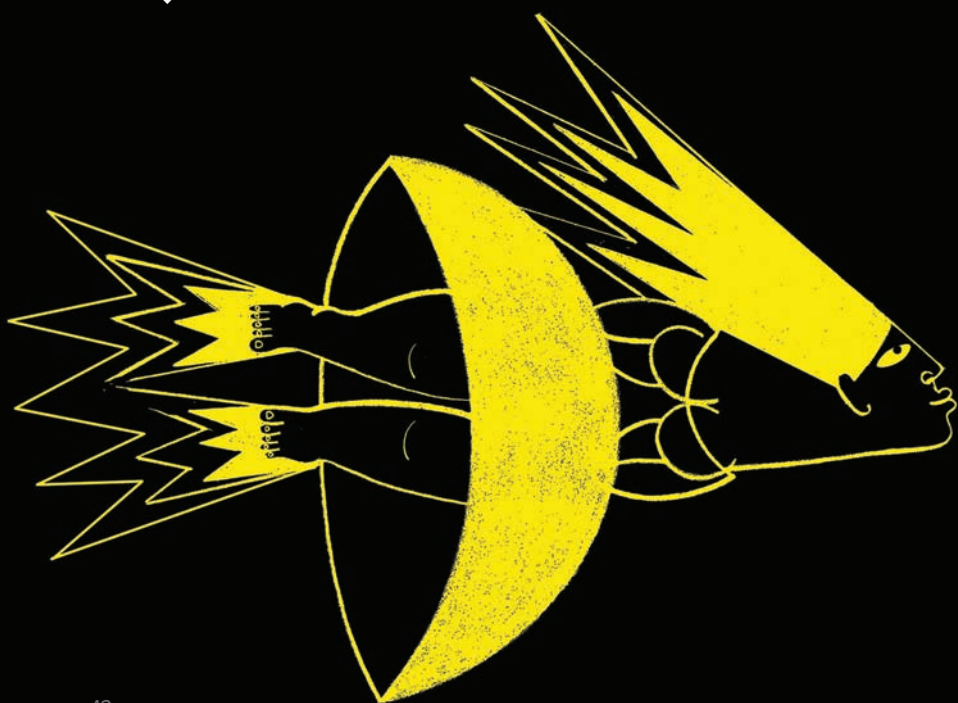
Marta Ignerska

Którędy do gwiazd? Historia Elżbiety Heweliusz, pierwszej kobiety astronom

Anny Czerwińskiej-Rydel,

Warszawa

2014

2014

Jolanta Marcolla
Straszyć nie jest łatwo
Marcina Pałasza,
Warszawa

Piotr Fąfrowicz
Bajka o Wojnie
Joanny Rudniańskiej,
Warszawa

2015

2015

Joanna Concejo
Czerwony Kapturek
W. i J. Grimmów,
Toruń

Marianna Oklejak

Cuda wianki. Polski folklor dla młodszych i starszych [książka autorska],
Warszawa

2015

2015

Katarzyna Bogucka
Rok w mieście [książka autorska],
 Warszawa

Marianna Oklejak
Cuda wianki. Polski folklor dla młodszych i starszych [książka autorska],
 Warszawa

2015

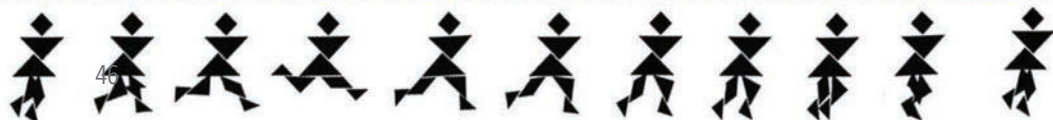

2015

Grażka Lange
Warszawa [książka autorska],
Toruń

Piotr Młodożeniec
Wytwórnik filmowy [książka autorska],
Warszawa

2016

2016

Anna Sędziwy
Kot Karima i obrazki
 Liliany Bardijewskiej,
 Łódź

2016

Elżbieta Wasieczyńska
Spacerkiem przez rok
 Małgorzaty Strzałkowskiej,
 Poznań

Gosia Herba
Lodorosty i bluszczary
 [wybór wierszy Jerzego Ficowskiego],
 Lusowo

2017

zając

Zając jest dużo większy, niż go sobie zwykle wyobrażamy. Jest też zaskakująco szorstki. Potrąfi dźić susa na trzy metry w górę! Czasami słaje słupka, czyli na tylnych łapach. Wygląda wtedy trochę jak kangur.

Zwykle jednak zajęcy nie zauważamy, nawet tych stojących słupka. Gdy zamierzają w brzuachu, dzięki szarobrazowemu futerku prawie ich nie widać. Są bojaźliwie i czujne, a oczy osadzone po bokach głowy spracwiają, że zające nogą zobaczą wszystko, co dzieje się dookoła.

Ten zając nie skacze, bo na nogi zrobione z patyków, a cały jest z masy papierowej.

2019

Ewa Kozyra-Pawlak, Paweł Pawlak

Mały atlas zwierzaków Ewy i Pawła Pawlaków [książka autorska], Warszawa

Aleksandra Michalska-Szwagierczak

Baśnie i bajki rosyjskie, Bielsko-Biała

2019

Krystyna Michałowska

Szary człowieczek (isl. Grátt smámenni). Baśni islandzka z niewydanego zbioru baśni z całego świata Ptak ze złotego kraju (Íslenskt ævintýri úr óútgefnu ævintýrasafni hvaðanæva að úr heiminum Fuglinn frá gullnu landi).

Ambasada
Rzeczypospolitej Polskiej
w Reykjavíku

Wystawa jest projektem zaplanowanym i finansowanym przez Ambasadę RP w Reykjavíku ze środków Departamentu Współpracy z Polonią i z Polakami za Granicą Ministerstwa Spraw Zagranicznych. | *Sýning þessi er verkefni sem skipulagt og fjármagnað er af Sendiráði Lýðveldisins Póllands í Reykjavík úr sjóði utanríkisráðuneytisins á sviði samstarfs við Pólverja búsettra erlendis.*

Honorowy Patronat | *Heiðursverndari:*

Biblioteka Publiczna
m.st. Warszawy
Biblioteka Główna
Województwa Mazowieckiego

Opracowanie merytoryczne publikacji | *Efnisleg úrvinnsla:* Ewa Gruda

Opracowanie graficzne | *Hönnun og umbrot:* Ewa Jakubowska-Gordon

Opracowanie w języku islandzkim | *Íslensk útgáfa:* Jarosław Dudziak

Ilustracje na okładkach | *Kápmýndir:*

Elżbieta Wasiuczyńska *Spacerkiem przez rok Małgorzaty Strzałkowskiej* (2016)

Marianna Oklejak *Król Maciuś na wyspie bezludnej* Janusza Korczaka (2011)

ISBN 978-83-87407-64-3

Ilustracje pochodzą z książek z kolekcji Muzeum Książki Dziecięcej Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy – Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego. Autorzy publikacji dziękują Ilustratorom oraz Wydawnictwu Dwie Siostry za uzupełnienie brakujących skanów. | *Myndskreytingarnar eru úr bókum úr safneign barnabókasafnsdeildar í Almenningsbókasafni höfuðborgarinnar Varsjár – aðalbókasafnsins í Masovia-umdæmi. Höfundar rits þessa færa þakkir myndskreytum og útgáfufélaginu Wydawnictwo Dwie Siostry fyrir að hafa bætt þeim ljósritum við sem vantaði.*

Ambasada
Rzeczypospolitej Polskiej
w Reykjavíku

ROZ
W

Biblioteka Publiczna
m.st. Warszawy
Biblioteka Główna
Województwa Mazowieckiego

ISBN 978-83-87407-64-3